

Tütün Kullanımı Hastalık Yüğü ve Epidemiyolojisi



Doç.Dr.Mustafa N.İLHAN

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı

mnilhan@gazi.edu.tr



Sağlık Tanımı (DSÖ)

- Yalnızca sakatlık ve hastalık olmaması değil;
 - Bedenen
 - Ruhun
 - Sosyal Yönlerden tam bir iyilik hali...



Dünya Değişiyor...

- Hastalıklar da!...
- Yalnızca hasta olmamak değil;
SAĞLIĞI KORUMAK
- Onun da ötesinde
SAĞLIĞI GELİŞTİRMEK
DSÖ'nün politikası...

Sağlık Geliştirilebilir Bir Kavram mı?...

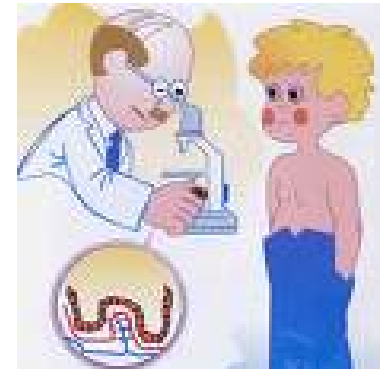
- Neyle ?
- Nasıl ?
- Nerede ?
- Ne zaman ?
- Neden ?
- Kimle geliştirilebilir ?..

5N1K

- HEPSİNİN YANITI AYNI: YAŞAM TARZI

Sağlığı Belirleyen Temel Etmenler

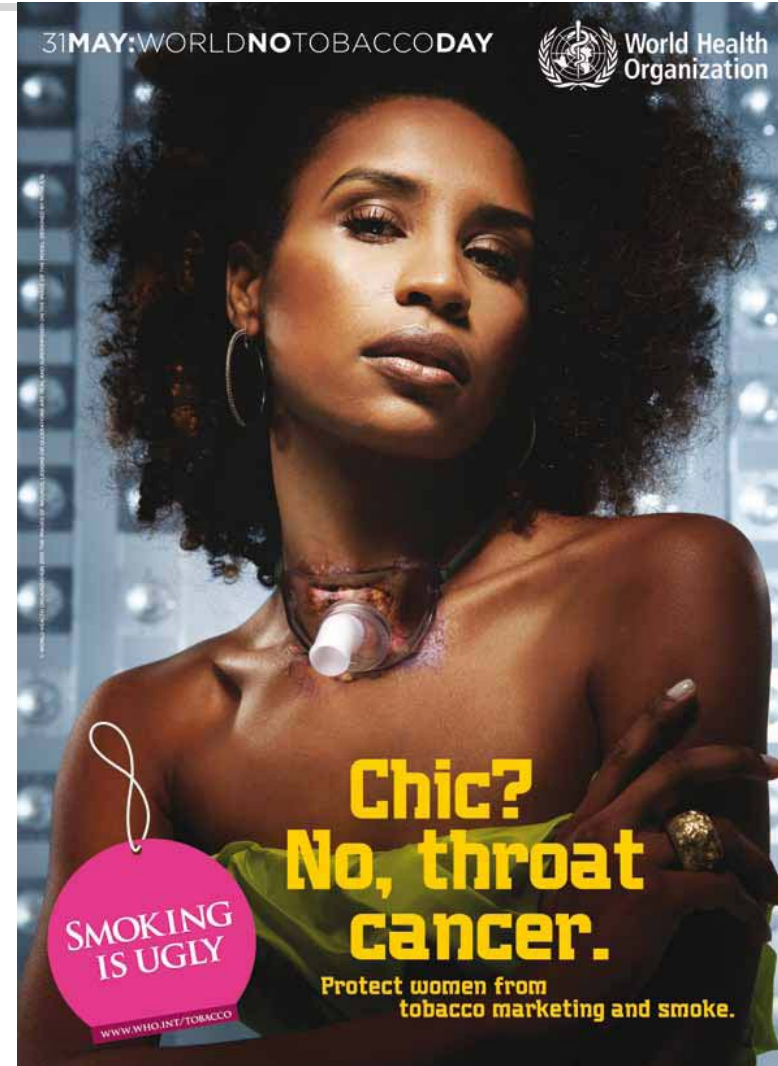
- %10 sosyal kořullar
- %8 tıbbi kořullar
- %7 iklimsel kořullar
- %15 kalıtsal kořullar
- %60 yaşam tarzı



Yaşam Tarzı?

Beslenme
Egzersiz
Tütün
Alkol

....





Önemli Sağlık Sorunu

20.YY başında:

- Bulaşıcı hastalıklar
- Yetersiz su, gıda, konut koşulları
- Vakitsiz-erken ölümler, ortalama yaşam 40 yıl

21.YY başında:

- Bebeklerde doğumsal bozukluklar
- Çocuklarda-Genç erişkinlerde kazalar
- Orta yaşta kronik hastalıklar ve kanserler
- İleri yaşta kalp-damar sistemi hastalıkları ve kanserler



Önemli Sağlık Sorunu ?...

- Sık görülen...
- Sık öldüren...
- Sık sakat bırakan...
- Sık iş gücü kaybı yapan...
- **ÖNLENEBİLİR OLAN !...**

Tütün Önemli Bir Sağlık Sorunu

- Tütün kullanımı halen **dünyada en önde gelen öldürücü,**
- **Dünyada en sık 8 ölümden 6 tanesi için risk faktörü,** iskemik kalp hastalığı, serebrovasküler hastalık, alt solunum yolu enfeksiyonu, KOAH, akciğer kanseri, tuberküloz
- **Pasif içicilik** yolu ile yaptığı hastalıklar ve **neden olduğu ekonomik yük** de düşünüldüğünde

Hızla önlem alınması gereken bir halk sağlığı sorunu!..

Tütün Kullanımı Sıklığı

- Tütün kullanımı, tüm ülkeler için en önemli ve önlenebilir halk sağlığı sorunlarından birisi...
- Dünyada 15 yaş üzerindeki 1,2 milyar kişi (her üç erişkinden birisi) tütün bağımlısı...
- Türkiye'de 15 yaş üstü erişkinlerin %31,9'u (erkekler %47,9, kadınlar %15,2) halen tütün kullanmakta...
- %37,3'ü çalıştıkları yerlerde tütün dumanına maruz kalmakta... (KYTA, TÜİK, 2008)

Tütün Kullanımı Hastalık Yükü

- Dünya genelinde tütün kullanımına bağlı hastalıklar nedeniyle yılda **5 milyon kişi ölmekte**

13.700 kişi/gün

6 sn'de 1 kişi

- Türkiye'de **tüm ölümlerin %41.6'sı** tütüne bağlı hastalıklar nedeni ile olmakta

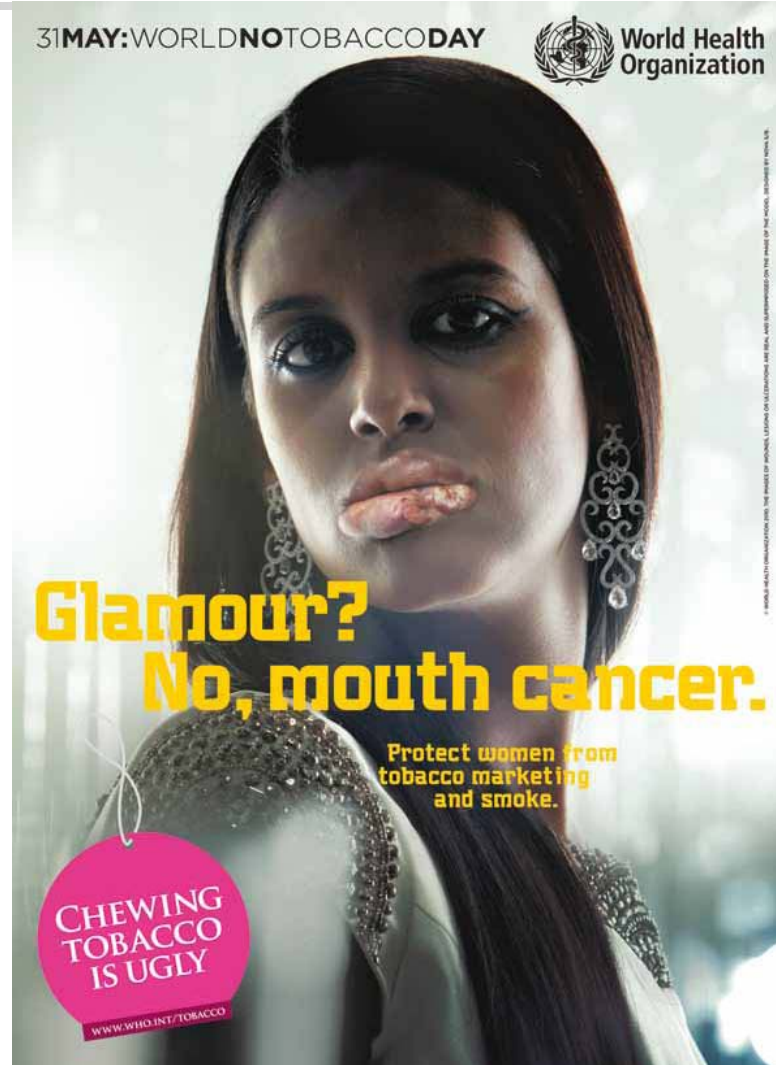
100 000 kişi/yıl

274 kişi/gün

6 dk'da 1 kişi

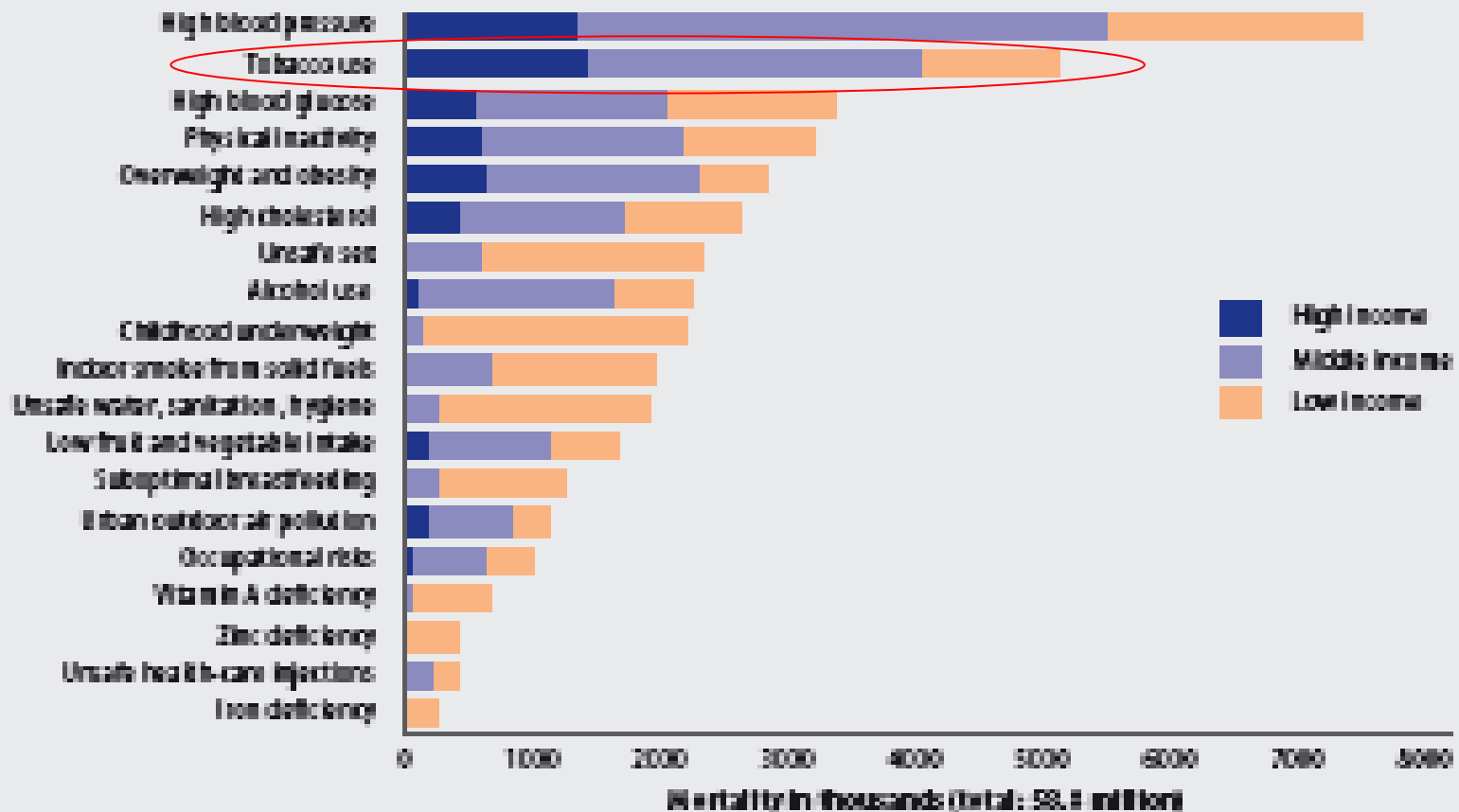
Hastalık Yüğü-Dünya

- Dünya genelinde başlıca ölüm nedenlerinden **yalnızca HIV-AIDS, şişmanlık ve tütün kullanımında artış** var
- Böyle giderse **2020 yılında 10 milyon kişi** tütün kullanımı nedeni ile ölecek
- Yeterli önlemler uygulamaya konmazsa **21.yüzyılda 1 milyar kişi** tütün nedeniyle ölecek, ölümlerin yarısı da orta yaşlarda gerçekleşecek



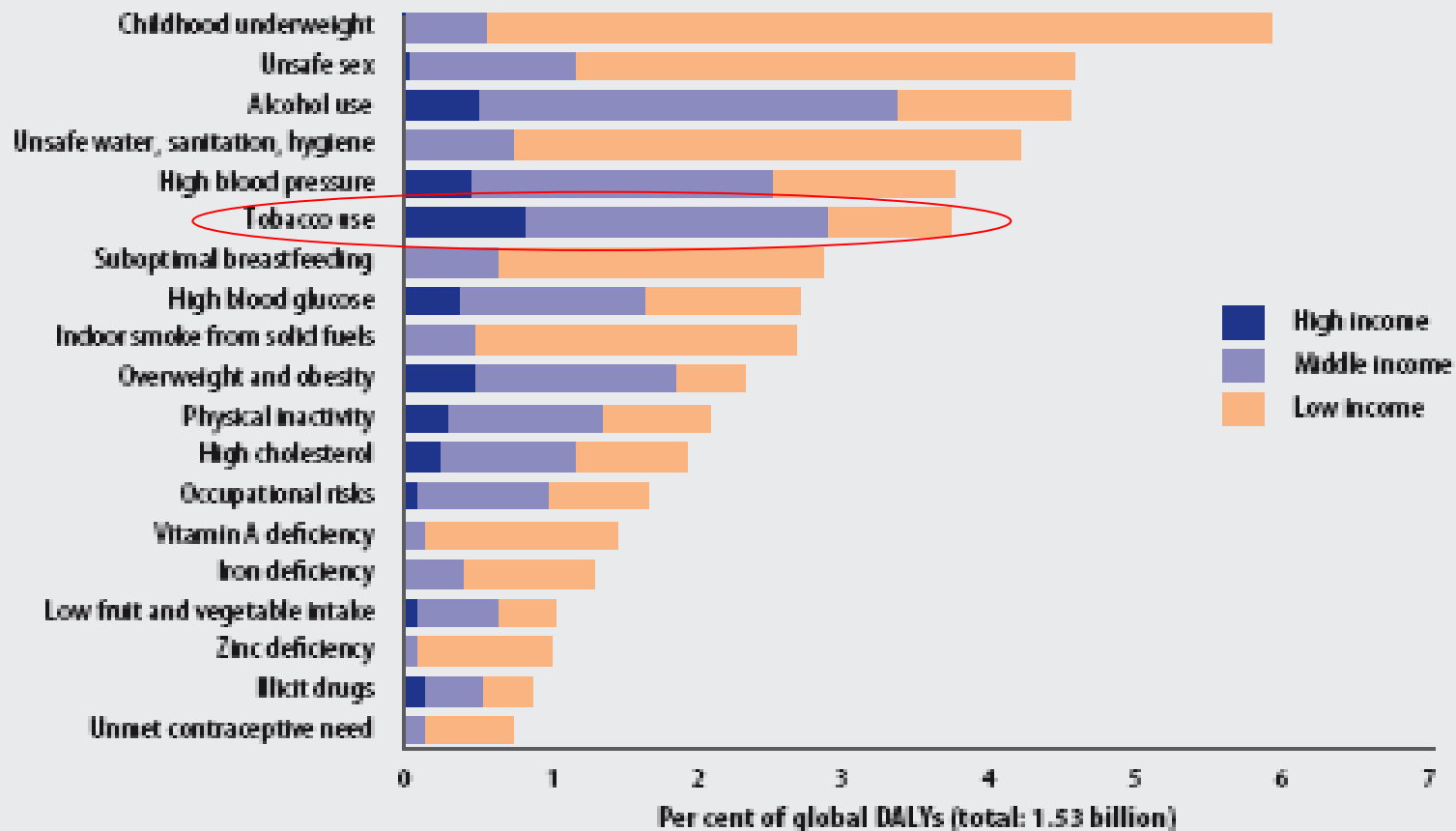
Hastalık Yükü-Dünya

Figure 6: Deaths attributed to 19 leading risk factors, by country income level, 2004.



Hastalık Yükü-Dünya

Figure 7: Percentage of disability-adjusted life years (DALYs) attributed to 19 leading risk factors, by country income level, 2004.



Hastalık Yükü-Dünya

Table 1: Ranking of selected risk factors: 10 leading risk factor causes of death by income group, 2004

Risk factor	Deaths (millions)	Percentage of total	Risk factor	Deaths (millions)	Percentage of total
<i>World</i>			<i>Low-income countries*</i>		
1 High blood pressure	7.5	12.8	1 Childhood underweight	2.0	7.8
2 Tobacco use	5.1	8.7	2 High blood pressure	2.0	7.5
3 High blood glucose	3.4	5.8	3 Unsafe sex	1.7	6.6
4 Physical inactivity	3.2	5.5	4 Unsafe water, sanitation, hygiene	1.6	6.1
5 Overweight and obesity	2.8	4.8	5 High blood glucose	1.3	4.9
6 High cholesterol	2.6	4.5	6 Indoor smoke from solid fuels	1.3	4.8
7 Unsafe sex	2.4	4.0	7 Tobacco use	1.0	3.9
8 Alcohol use	2.3	3.8	8 Physical inactivity	1.0	3.8
9 Childhood underweight	2.2	3.8	9 Suboptimal breastfeeding	1.0	3.7
10 Indoor smoke from solid fuels	2.0	3.3	10 High cholesterol	0.9	3.4
<i>Middle-income countries*</i>			<i>High-income countries*</i>		
1 High blood pressure	4.2	17.2	1 Tobacco use	1.5	17.9
2 Tobacco use	2.6	10.8	2 High blood pressure	1.4	16.8
3 Overweight and obesity	1.6	6.7	3 Overweight and obesity	0.7	8.4
4 Physical inactivity	1.6	6.6	4 Physical inactivity	0.6	7.7
5 Alcohol use	1.6	6.4	5 High blood glucose	0.6	7.0
6 High blood glucose	1.5	6.3	6 High cholesterol	0.5	5.8
7 High cholesterol	1.3	5.2	7 Low fruit and vegetable intake	0.2	2.5
8 Low fruit and vegetable intake	0.9	3.9	8 Urban outdoor air pollution	0.2	2.5
9 Indoor smoke from solid fuels	0.7	2.8	9 Alcohol use	0.1	1.6
10 Urban outdoor air pollution	0.7	2.8	10 Occupational risks	0.1	1.1

* Countries grouped by gross national income per capita – low income (US\$ 825 or less), high income (US\$ 10 056 or more)

Hastalık Yükü-Dünya

Table 2: Ranking of selected risk factors: 10 leading risk factor causes of DALYs by income group, 2004

Risk factor	DALYs (millions)	Percentage of total	Risk factor	DALYs (millions)	Percentage of total		
World			Low-income countries^a				
1	Childhood underweight	91	5.9	1	Childhood underweight	82	9.9
2	Unsafe sex	70	4.6	2	Unsafe water, sanitation, hygiene	53	6.3
3	Alcohol use	69	4.5	3	Unsafe sex	52	6.2
4	Unsafe water, sanitation, hygiene	64	4.2	4	Suboptimal breastfeeding	34	4.1
5	High blood pressure	57	3.7	5	Indoor smoke from solid fuels	33	4.0
6	Tobacco use	57	3.7	6	Vitamin A deficiency	20	2.4
7	Suboptimal breastfeeding	44	2.9	7	High blood pressure	18	2.2
8	High blood glucose	41	2.7	8	Alcohol use	18	2.1
9	Indoor smoke from solid fuels	41	2.7	9	High blood glucose	16	1.9
10	Overweight and obesity	36	2.3	10	Zinc deficiency	14	1.7
Middle-income countries^a			High-income countries^a				
1	Alcohol use	44	7.6	1	Tobacco use	13	10.7
2	High blood pressure	31	5.4	2	Alcohol use	8	6.7
3	Tobacco use	31	5.4	3	Overweight and obesity	8	6.5
4	Overweight and obesity	21	3.6	4	High blood pressure	7	6.1
5	High blood glucose	20	3.4	5	High blood glucose	6	4.9
6	Unsafe sex	17	3.0	6	Physical inactivity	5	4.1
7	Physical inactivity	16	2.7	7	High cholesterol	4	3.4
8	High cholesterol	14	2.5	8	Illicit drugs	3	2.1
9	Occupational risks	14	2.3	9	Occupational risks	2	1.5
10	Unsafe water, sanitation, hygiene	11	2.0	10	Low fruit and vegetable intake	2	1.3

^a Countries grouped by 2004 gross national income per capita – low income (US\$ 825 or less), high income (US\$ 10 066 or more).



Tütün Kullanımı Hastalık Yükü

- Çarpıcı bir durum!..
- Türkiye / 15 yaş ve üzeri bireyler; tütünün %97,2'si ciddi hastalıklara, %96,1'i akciğer kanserine, %93,6'sı kalp krizine, %82,1'i inmeye neden olduğunu biliyor...
- Buna rağmen her 3 kişiden 1'i tütün kullanıyor...



Hastalık Yüğü-Türkiye

- Tüm ölümlerin %60'ı kardiyovasküler hastalıklar ve kanserlerden kaynaklanmakta
- Bireylerin ölümünde ilk 3 neden:
 - İskemik kalp hastalığı
 - Serebrovasküler hastalıklar
 - Kronik obstruktif akciğer hastalıkları

Türkiye Hastalık Yüğü Çalışması, Sağlık Bakanlığı, 2004



Hastalık Yüğü-Türkiye

- Tütün kullanımının önlenmesi ile toplumun, %77'si trakea, bronş ve akciğer kanserinden %46'sı üst solunum/sindirim kanserlerinden %52'si KOAH'dan; %16'sı kardiyovasküler hastalıklardan korunabilecek...

Türkiye Hastalık Yüğü Çalışması, Sağlık Bakanlığı, 2004



Hastalık Yüğü-Türkiye

- Tütün kullanımının önlenmesi ile,
- KVS hastalıklardan kaynaklanan **21317 ölüm** (tüm ölümlerin %5'i),
- KOAH'tan kaynaklanan **12902 ölüm** (tüm ölümlerin %3'ü),
- Trakea-bronş-akciğer kanserinden kaynaklanan **10510 ölüm** (tüm ölümlerin %2,4'ü)
- **Toplam 54699 ölüm önlenebilir!..**

Hastalık Yüğü-Türkiye

- Tütüne bağı hastalık yükünün, büyük bölümü **kadınlarda 30-44, erkeklerde 45-49 yaş grubunda**
- Tütüne bağı toplam hastalık yükü; **Kadınlarda 30-44 yaş grubunun toplam DALY'si 28000, 45-59 yaş grubunun ~25000 Erkeklerde aynı yaş gruplarında 310000 ve 320000**
- Tütünün önlenmesi ile **931.909 DALY** önlenebilecek,

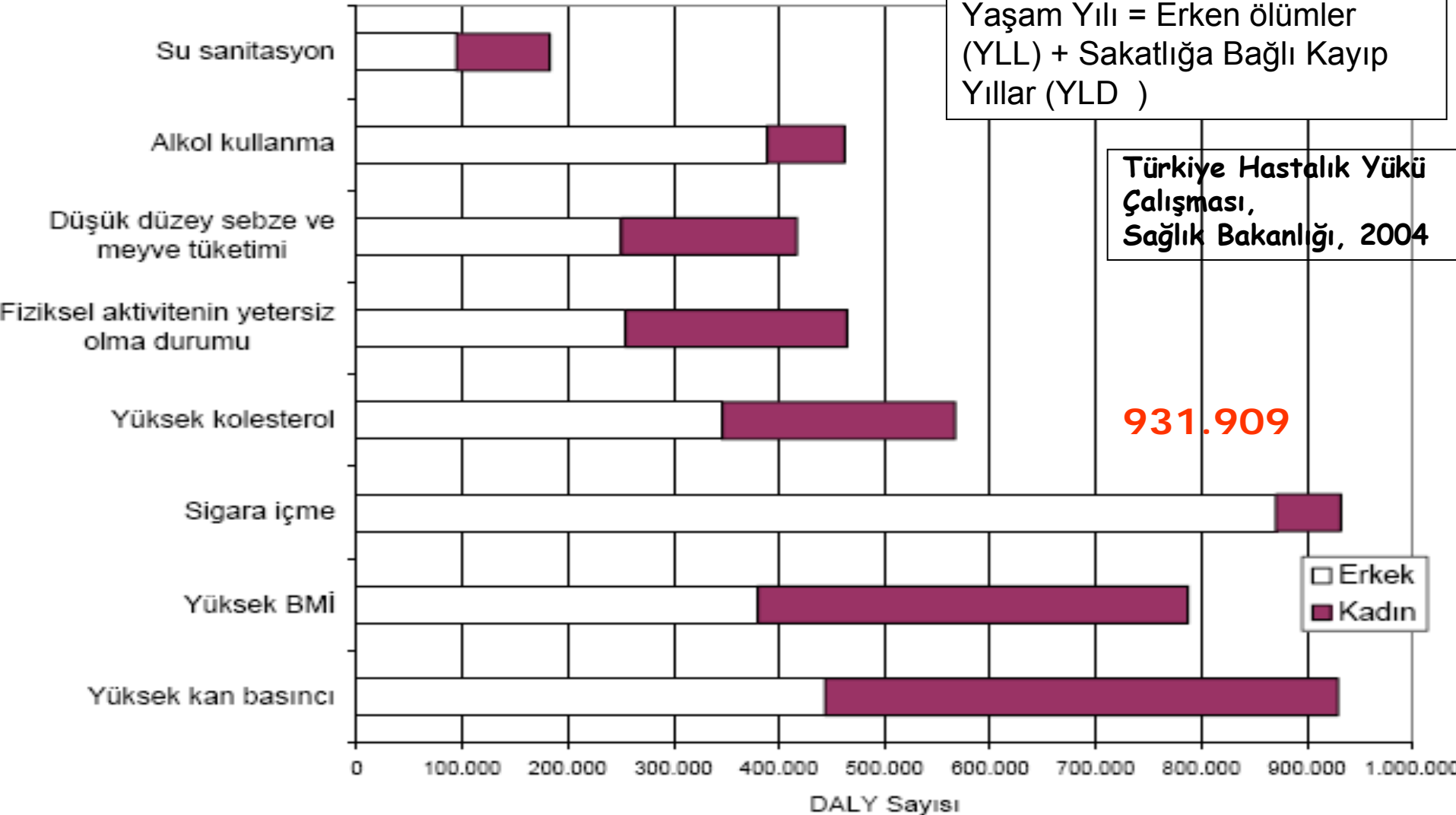


Hastalık Yükü-Türkiye

Önlenebilecek DALY Sayıları

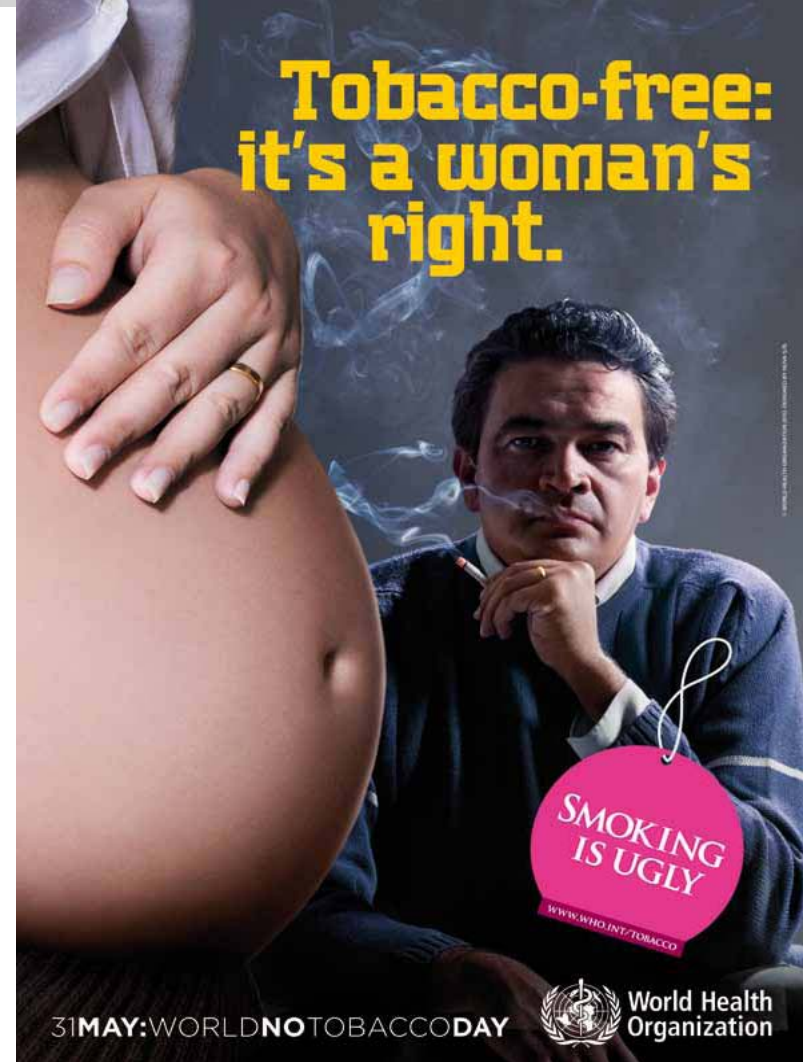
Disability Adjusted Life Year
(Sakatlığa Uyarlanmış Kayıp
Yaşam Yılı = Erken ölümler
(YLL) + Sakatlığa Bağlı Kayıp
Yıllar (YLD)

Türkiye Hastalık Yükü
Çalışması,
Sağlık Bakanlığı, 2004



Sonuç

- Türkiye'de son yıllarda tütünü bırakma/başlamama eğilimi gözlense de henüz özlenen düzeyde değil
- **Oysa yalnızca tütünü bırakmak çok şeyi değiştirecek,**
- Bugün sağlık çalışanları başta olmak üzere, tüm bireyler **tütün kullanımının engellenmesi** konusunda kendisini sorumlu hissetmeli ve çaba göstermeli



Tütün Kullanımı Hastalık Yüğü ve Epidemiyolojisi



**TEŞEKKÜRLER,
KATKI ve KATILIMLARINIZ ?**

Doç.Dr.Mustafa N.İLHAN
mnilhan@gazi.edu.tr